

Sygn. akt III AUa 1280/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Szyburska-Walczak
Sędziowie:	SSA Barbara Staśkiewicz SSA Ireneusz Lejczak (spr.)
Protokolant:	Magdalena Krucka

po rozpoznaniu w dniu 13 listopada 2013 r. we Wrocławiu
sprawy z wniosku I. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.
o wypłatę emerytury
na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.
od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Opolu
z dnia 29 maja 2013 r. sygn. akt V U 1091/13

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 maja 2013 r. Sąd Okręgowy w Opolu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w punkcie I zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 22 marca 2013 r. i poprzedzającą decyzję z dnia 12 października 2011 r. i zobowiązał organ rentowy do podjęcia wypłaty emerytury wnioskodawczyni I. S., poczynając od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r. przy uwzględnieniu obniżenia związanego z wysokością osiągniętych przychodów i w punkcie II wnioski wnioskodawczyni o wypłatę odsetek zawarty w odwołaniu przekazał stronie pozwanej do rozpoznania.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

Wnioskodawczyni I. S., urodzona (...), z dniem 1 marca 2009 r. otrzymała prawo do emerytury. Emerytura była wypłacana poczynając od 1 marca 2009 r. przy zmniejszeniu świadczenia o kwotę 467 zł z powodu osiągnięcia przychodu

powyżej 70% przeciętnego wynagrodzenia. Wnioskodawczyni zatrudniona od 16 października 1975 r. w Wojewódzkim Inspektoracie Inspekcji Handlowej w O. kontynuuje zatrudnienie do chwili obecnej.

Decyzją z dnia 12 października 2011 r. strona pozwana wstrzymała wypłatę emerytury w związku z jej zawieszeniem z tytułu kontynuacji zatrudnienia trwającego przed przyznaniem prawa do emerytury. Decyzja nie została zaskarżona przez wnioskodawczynię i stała się prawomocna.

W dniu 28 listopada 2012 r. wnioskodawczyni złożyła wniosek o wznowienie postępowania w sprawie zawieszenia emerytury i wstrzymania jej wypłaty od 1 października 2011 r., wskazując, iż wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. stwierdził, iż przepisy prawa będące podstawą do zawieszenia jej emerytury są niezgodne z Konstytucją. Jednocześnie wnioskodawczyni domagała się wznowienia wypłaty bieżących świadczeń emerytalnych i dalsze obniżenie świadczenia w związku z osiąganym przychodem.

Organ rentowy decyzją z dnia 9 stycznia 2013 r. wznowił wypłatę świadczenia od dnia 22 listopada 2012 r. z jednoczesnym jej obniżeniem o kwotę 528 zł z tytułu osiągniętych przychodów. W uzasadnieniu do decyzji stwierdzono, iż organ rentowy uchyla decyzję z dnia 12 października 2011 r. w części, w jakiej dotyczy zawieszenia emerytury od dnia 22 listopada 2012 r.

Z kolei decyzją z dnia 22 marca 2013 r. strona pozwana odmówiła uchylenia decyzji z dnia 12 października 2011 r. w części, w jakiej decyzja ta zawiesza prawo do emerytury za okres od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r.

W świetle powyższych okoliczności faktycznych Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie wnioskodawczyni w zasadniczej części jest zasadne.

Sąd Okręgowy wskazał, że wnioskodawczyni we wniosku o wznowienie powołała się na ustawową przesłankę wznowienia, bowiem Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 13 listopada 2012 r. w sprawie II K 2/12 orzekł, iż art. 28. ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r., Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227, ze zm.), dodanym przez art. 6 pkt.2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wyrok powyższy został ogłoszony w Dzienniku Ustaw z dnia 22 listopada 2012 r.

Sąd I instancji stwierdził, że z chwilą ogłoszenia tego wyroku przepis w nim wskazany utracił swoją moc (został wyeliminowany z porządku prawnego) w zakresie dotyczącym emerytur przyznanych bez konieczności rozwiązywania stosunku pracy, to jest w okresie od dnia 8 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r.

Podstawą wstrzymania wypłaty emerytury wnioskodawczyni z dniem 1 października 2011 r. było zaistnienie przesłanki do zawieszenia wynikającej z art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych i niektórych innych ustaw. Przepis ten stanowił iż, do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, przepisy ustawy, o której mowa w art. 6, oraz ustawy, o której mowa w art. 18, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się, poczynając od dnia 1 października 2011 r. ustawą wymienioną w art. 6 jest ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w której to ustawie z dniem 1 stycznia 2011 r., na mocy powołanej ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku wprowadzono art. 103a, który stanowi, iż prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Skoro więc przepis, który był podstawą do wydania decyzji z dnia 12 października 2011 r. został uznany za niezgodny z Konstytucją to mimo, że obowiązywał on w dacie wydania decyzji o wstrzymaniu wypłaty, nie powinien być w sprawie

zastosowany jako niezgodny z Konstytucją, co okazało się po wydaniu przez Trybunał Konstytucyjny cytowanego orzeczenia.

Sąd Okręgowy podkreślił, że wnioskodawczyni otrzymała prawo do emerytury bez obowiązku rozwiązywania stosunku pracy i organ rentowy do dnia 1 października 2011 r. świadczenie emerytalne wypłacał. Skoro art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie dotyczył sytuacji wnioskodawczyni, to nie można było zawiesić świadczenia, a tym samym wstrzymać jego wypłatę z dniem 1 października 2011 r. Wydana decyzja z dnia 12 października 2011 r. była więc błędna i naruszała przepisy o zawieszaniu świadczenia, w ich znaczeniu ustalonym wskazanym orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego.

Rozpoznając ponownie sprawę zawieszenia świadczenia organ rentowy powinien więc zastosować orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. i podjąć wypłatę świadczenia w wysokości uwzględniającej osiągnięte przychody z tytułu zatrudnienia za okres jego zawieszenia.

Odnosnie żądania odsetek Sąd I instancji wskazał, że może orzekać jedynie w ramach przedmiotu rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonej decyzji organu rentowego. Z tego powodu inne żądania, które dotyczą stanu zaistniałego po wydaniu decyzji nie mogą być objęte rozstrzygnięciem w niniejszej sprawie, gdzie Sąd na nowo ocenia jedynie zasadność wydanej wcześniej decyzji z dnia 12 października 2011 r. Żądanie odsetek jest nowym roszczeniem, dotychczas nie rozpoznanym i obowiązek taki może powstać dopiero z chwilą realizacji wyroku Sądu i podjęcia wypłaty emerytury wnioskodawczyni, wobec czego na podstawie art. 477¹⁰ § 2 kpc podlegał on przekazaniu organowi rentowemu do rozpoznania, co będzie rodziło obowiązek wydania stosownej decyzji.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.

Powyższy wyrok w całości zaskarżył organ rentowy, zarzucając mu naruszenie art. 190 ust. 3 Konstytucji przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na niezasadnym przyjęciu, iż wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., który wszedł w życie z dniem ogłoszenia, to jest w dniu 22 listopada 2012 r., wywiera skutki prawne wstecz i co za tym idzie pozwala na przyznanie prawa do wypłaty emerytury od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r., podczas gdy prawidłowa wykładnia i zastosowanie powyższych przepisów wskazuje, iż przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych utracił moc z dniem 22 listopada 2012 r.

Wskazując na powyższe wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie odwołania wnioskodawczyni.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego jest niezasadna.

Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy, zaś w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 kpc, nie popełnił też błędów w rozumowaniu w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, albowiem prawidłowo zinterpretował i zastosował odpowiednie przepisy prawa. Sąd Apelacyjny podziela argumenty zawarte w uzasadnieniu Sądu Okręgowego i przyjmuje je za własne.

W sprawie sporna kwestia sprowadzała się do ustalenia, czy w świetle wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., wnioskodawczyni przysługuje prawo do wypłaty emerytury za okres od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r.

Organ rentowy swoje zarzuty skupił na zagadnieniu daty wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, podnosząc, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2011 r. odnosi skutki tylko na przyszłość od dnia jego ogłoszenia, wobec czego nie ma podstaw do uchylecia decyzji z dnia 12 października 2011 r. i w konsekwencji wnioskodawczyni nie przysługuje prawo do wypłaty emerytury za sporny okres.

Zarzut ten jest nietrafny.

Co prawda zgodnie z art. 190 Konstytucji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, które mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne, wchodzą w życie z dniem ogłoszenia, przy czym Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego, a termin ten nie może przekroczyć osiemnastu miesięcy, gdy chodzi o ustawę, a gdy chodzi o inny akt normatywny dwunastu miesięcy. Jednak data wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego ma takie znaczenie, że powoduje zmianę obowiązującego do tej pory stanu prawnego przez wyeliminowanie z systemu prawnego przepisu niezgodnego z Konstytucją, przy czym istotne jest prawidłowe zrozumienie tego skutku. Mianowicie oceniany przez Trybunał Konstytucyjny przepis nie staje się niezgodny z Konstytucją od daty wejścia w życie wyroku Trybunału, lecz jest i był już niezgodny z ustawą zasadniczą w chwili wejścia w życie przepisu w brzmieniu nadanym mu przez ustawodawcę. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego stanowi jedynie potwierdzenie niekonstytucyjności badanej regulacji od chwili jej wprowadzenia.

Osobną kwestią jest natomiast żądanie wznowienia postępowania na podstawie art. 145a kpa. Przepis ten stanowi, że można żądać wznowienia postępowania również w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego została wydana decyzja (§ 1). Przy czym skargę o wznowienie wnosi się w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (§ 2). Sens tej regulacji jest taki, że daje organowi rentowemu możliwość wzruszenia prawomocnej decyzji wydanej w sprawie, której podstawą rozstrzygnięcia był przepis od początku uznany za wadliwy, bo niezgodny z Konstytucją. Istotą wznowienia jest zatem możliwość ponownego orzekania, lecz tym razem na podstawie prawa już zgodnego z ustawą zasadniczą.

Dlatego też organ rentowy opierający się na twierdzeniu, że skutki prawne wyroku Trybunału wiążą tylko na przyszłość są o tyle nieuzasadnione, że właśnie przepisy o wznowieniu postępowania nakazują, w przypadku skutecznego złożenia skargi o wznowienie na podstawie art. 145a kpa, stosowanie niewadliwego prawa (nieobciążonego wadą niekonstytucyjności), a tym samym niwelowanie jego skutków w przeszłości, to jest w sprawach zakończonych już prawomocnymi decyzjami. Oczywiście dotyczy to tylko tych spraw, w których wadliwe prawo było podstawą rozstrzygnięcia decyzji.

W świetle tych rozważań należy stwierdzić, że słusznie Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego z dnia 22 marca 2013 r. odmawiającą uchylenia decyzji z dnia 12 października 2011 r., w której na podstawie art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wstrzymano wypłatę emerytury wnioskodawczyni i w konsekwencji przyznał jej prawo do wypłaty emerytury za sporny okres.

Z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. bowiem wynika, że przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest niezgodny z Konstytucją w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Z kolei w uzasadnieniu Trybunał sprecyzował, że niekonstytucyjność tego przepisu nie znajduje zastosowanie do wszystkich emerytów, którzy nabyli prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r., ale wyłącznie ***do tych emerytów, którzy uzyskali prawo do emerytury w okresie od dnia 8 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r.*** W tym okresie bowiem nie istniał wymóg uprzedniego rozwiązania stosunku pracy, jako warunek pobrania świadczenia. Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że w stosunku do tych emerytów przepis art. 28 ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r., jest przepisem niekonstytucyjnym, bowiem narusza on zasadę zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Skutkiem wydanego przez Trybunał wyroku, jak wyżej wskazano, jest utrata mocy obowiązującej przez art. 28 ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r., z dniem 22 listopada 2012 r., w zakresie w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych do osób, które nabyły prawo do emerytury

przed dniem 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. To oznacza, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury, nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły prawo do emerytury w okresie od dnia 8 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r. Natomiast przepis ten pozostaje nadal w systemie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury we wcześniejszym okresie oraz w momencie jego wejścia w życie i później to jest od dnia 1 stycznia 2011 r.

Skoro więc wnioskodawczyni nabyła prawo do emerytury od dnia 1 marca 2009 r., a więc w okresie wskazanym przez Trybunał Konstytucyjny w powyższym wyroku, to przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, stanowiący podstawę prawną decyzji z dnia 12 października 2011 r., nie ma względem niej zastosowania i tym samym przysługuje jej prawo do wypłaty zawieszony emerytury za okres od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r.

Wnioskodawczyni w dniu 28 listopada 2012 r. złożyła wniosek o wznowienie postępowania administracyjnego, a więc w terminie i tym samym w świetle powyższych okoliczności, błędnie organ rentowy w decyzji z dnia 22 marca 2013 r. odmówił uchylecia decyzji z dnia 12 października 2011 r.

Prawidłowo również Sąd Okręgowy wniosek o wypłatę odsetek z tytułu opóźnienia w wypłaceniu emerytury w oparciu o art. 477¹⁰ § 2 kpc przekazał organowi rentowemu celem rozpoznania.

Należy zauważyć, że wniosek o odsetki został złożony przez wnioskodawczynię po raz pierwszy w odwołaniu, wobec czego organ rentowy w tym zakresie nie wydał decyzji, co w konsekwencji nie pozwala na merytoryczne rozpoznanie tego żądania przez Sąd Okręgowy. Należy bowiem podkreślić, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza treść decyzji organu rentowego, od której wniesiono odwołanie. W konsekwencji Sąd nie może rozstrzygać sprawy, bez uprzedniej decyzji organu rentowego. Natomiast w sytuacji zgłoszenia nowego żądania dotychczas nierozpoznanego przez organ rentowy, Sąd przekazuje go do rozpoznania organowi rentowemu (art. 477¹⁰ § 2 kpc).

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację organu rentowego jako bezzasadną.

R.S.